

Náučný chodník Čierny kameň

Kraj:	Žilinský
Okres:	Ružomberok
Geomorfologická jednotka:	Veľká Fatra
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územia:	Národný park Veľká Fatra a národná prírodná rezervácia Čierny kameň
Prístup:	bus Liptovské Revúce, Stredná Revúca, Požiarna zbrojnica a pešo k severu 800 m po červenej turistickej značke
Východisko:	Liptovské Revúce, Stredná Revúca, začiatok doliny Malá Turecká nad obcou
Trasa:	Liptovské Revúce, Stredná Revúca, Malá Turecká - sedlo pod Čiernym kameňom (1 273 m n. m.) - sedlo Ploskej (1 396 m n. m.) - Liptovské Revúce, Vyšná Revúca, pri vodojeme
Dĺžka, prevýšenie:	9,5 km, prevýšenie 700 m
Čas prechodu:	4,5 h
Počet zastávok:	8
Náročnosť:	stredne náročná až náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa je súbežná s turistickými značkami postupne s červenou, zelenou a žltou.

Rok otvorenia: 2010

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je; na stránke obce Liptovské Revúce sú voľne dostupné informačné panely > .PDF

Kontakt: Združenie na podporu a rozvoj cestovného ruchu v obci Liptovské Revúce, Liptovské Revúce 220, 034 74 Liptovské Revúce, tel. 0905 659 487; Obec Liptovské Revúce, Stredná 386, 034 74 Liptovské Revúce, tel. 044 / 4397 171

Poznámka: Výstup na Ploskú z trasy náučného chodníka v sedle pod ňou je dlhý 1,2 km (jedna cesta) s prevýšením 140 m.

Upozornenie: Časť trasy náučného chodníka prechádza hôľnym terénom nad hornou hranicou lesa.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie, avšak vzhľadom na náročnosť (pozri upozornenie vyššie) len pre starších žiakov, a to len za priaznivých poveternostných podmienok a bez snehovej pokrývky.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Liptovské Revúce. Obec na strednom Slovensku južne od Ružomberka vo východnej časti Veľkej Fatry v doline Revúcej. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1233. V 15. storočí sa spomína v súvislosti so spracúvaním medenej rudy zo Španej Doliny (info > Banský náučný okruh v Španej Doline). Po skončení jej ťažby sa obyvatelia Revúc zaoberali roľníctvom, chovom dobytky a oviec, pastierstvom, ťažbou dreva, povozníctvom a prenájmom koní pre zdolanie stúpania vozov do sedla Veľký Šturec (1 010 m n. m.) **Revúckou dolinou.** Viedla ňou historická kráľovská cesta z Krakova cez Liptov, Banskú Bystricu do Budapešti, ktorá bola hlavnou spojnicou Liptova s Pohroním až do začiatku 60. rokov 20. storočia, kedy ju nahradil nový cestný spoj cez Donovaly (950 m n. m.). Obec, v minulosti nazývaná Tri Revúce, so zástavbou na dne doliny popri Revúcej v dĺžke vyše 6 km si zachováva členenie na tri časti - Nižná Revúca, Stredná Revúca a Vyšná Revúca. Významnou kultúrnou pamiatkou je rímskokatolícky barokovo-klasicistický kostol Očistenia Panny Márie (Obetovania Pána) v Strednej Revúcej z roku 1819 s výmalbami klenieb a oltárnym obrazom od Jozefa Hanulu z roku 1913, ktorý nahradil pôvodný drevený kostolík z roku 1694. Zachovaných je viacero zrubových domov. Rodák obce, prírodovedec Miroslav Saniga (*1964) vo svojej záhrade vybudoval „vtáčí raj“ > viac v hesle **Rozprávková vtáčia záhradka** nižšie.

Národná prírodná rezervácia Čierny Kameň. Chránené územie severozápadne od Liptovských Revúc v oblasti vrcholu a severozápadných svahov Čierneho kameňa vo Veľkej Fatre vyhlásené v roku 1964 na ochranu pásma lesa s pralesovitými porastmi smreka obyčajného s vtrúseným javorom horským, jarabinou mukyňovou a bukom lesným v najnižších polohách. Pre lesný podrast je charakteristický hojný výskyt vysokých papradín a rastlín smrekového a kosodrevinového vegetačného

stupňa. Vrcholová časť masívu **Čierneho kameňa (1 479 m n. m.)** s dlhým bralnatým hrebeňom je troskou (zvýškom) chočského príkrovu (hronika) prevažne z veľmi odolného dolomitu, ktorá spočíva na menej odolných slienitých horninách krížňanského príkrovu (fatrika) - vrcholový hrebeň tak ostro kontrastuje s okolitým hôlnym, hladko modelovaným reliéfom. Hrebeň je kvestou - vyvinul sa na naklonených geologických štruktúrach sedimentárnych hornín - s rôzne strmými svahmi: na vrstevné čelá sa viažu zvislé skalné steny a na vrstevné plochy miernejšie tiahle svahy s menším sklonom. Najvyššie časti Čierneho kameňa sú významnou lokalitou horskej flóry s výskytom mnohých vzácných, reliktných a ohrozených taxónov, zachovali sa tu i reliktné porasty kosodreviny (borovica horská, *Pinus mugo*) - najrozsiahlejšie vo Veľkej Fatre -, na skalnatých stanovištiach rastú druhy vysokohorskej kveteny, napr. plesnivec alpínsky (*Leontopodium alpinum*) či horec Clusiov (*Gentiana clusii*). Rezervácia je súčasťou rozsiahleho územia európskeho významu a chráneného vtáčieho územia Veľká Fatra (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000). Prístupná je zelenou turistickou značkou (s náučných chodníkom) prechádzajúcou severozápadným podvrcholovým svahom Čierneho kameňa. Na juhovýchodných svahoch Čierneho kameňa, spadajúcich do Revúckeho podolia, t. j. mimo dnešných rezervácií, bol rozsah pôvodných lesov v minulosti výrazne zmenšený činnosťou človeka - pastiera - a ich zvyšky tvorili iba úzke pásy na sutinách, blokoviskách alebo v skalách; dnes je tu jeho pôvodné zloženie silno zmenené.

Prírodná rezervácia Pralesy Slovenska - Čierny kameň. Jedna z početných častí (lokality) hromadného chráneného územia Pralesy Slovenska, vyhláseného v roku 2022, chrániaca na rozsiahlom území prales nadväzujúci severným smerom na porasty chránené od roku 1964 národnou prírodnou rezerváciou Čierny kameň vo Veľkej Fatre (heslo vyššie). Na severozápadných svahoch masívu Čierneho kameňa a Minčola v závislosti od typu biotopu dominuje v pralese buk s prímiesou smreka, jedle, javora horského výnimočne brešta horského, smrek s prímiesou jarabiny vtáče a zriedkavo buka a javora horského alebo kosodrevina so smrekom a jarabinou vtáčou. Hlavne v pásme javorovo-bukových lesov dosahuje obvod kmeňov niektorých jedincov drevín mimoriadne rozmery, napr. smrek 420 cm, jedľa 350 cm, buk 340 cm, javor horský 330 cm, brest 260 cm. Priemerný vek porastov je 170 rokov, vek najstarších stromov výrazne presahuje 300 rokov. Relatívna odľahlosť a zachovalosť územia vytvára veľmi dobré existenčné podmienky pre vzácne a na vyrušovanie citlivé druhy fauny (veľké mäsožravce, kurovité, sovy, sokolovité). Rezervácia je súčasťou rozsiahleho územia európskeho významu a chráneného vtáčieho územia Veľká Fatra (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Ploská (1 532 m n. m.). Vrch západne nad Liptovskými Revúcami v strede Veľkej Fatry nad záverom Ľubochňanskej doliny (o doline pozri > Náučný chodník Ľubochňa dolina), ktorou sa ústredný hrebeň pohoria smerom k severu delí na dva - západný s vrchmi Javorina, Malý Lysec, Jarabina, Klak a Kopa a východný s vrchmi Čierny kameň, Rakytov, Malá Smrekovica, Predný Šiprúň a Vtáčnik. Masív Ploskej budujú kriedové slienité vápence, slieňovce a slienité bridlice, na ktorých sa vyvinul hladko modelovaný reliéf po odstránení lesných porastov počas valaskej kolonizácie s hoľami - subalpínskymi horskými lúkami a pasienkami. Vrcholová vypuklú plošinu lemujú strmšie obvodové svahy, poznačené svahovými poruchami (zosuvmi) a lavínovými ryhami, pre ktoré sú tu priaznivé prírodné podmienky. Počas Slovenského národného povstania v septembri a októbri 1944 sa územie Ploskej stalo dejiskom významných obranno-bojových udalostí.

Rozprávková vtáčia záhradka v Liptovských Revúcach. Súkromná záhrada Miroslava Sanigu, prírodovedca, vedeckého pracovníka Slovenskej akadémie vied, pedagóga, spisovateľa a popularizátora ochrany vtákov, vo Vyšnej Revúcej-Pilnej (priamo pri hlavnej ceste) s voľne prístupnou časťou so šesťdesiatimi samorastovými vtáčimi krmidlami a vyše dvesto búdkami. Počas zimy, keď sú vtáky prikrmované, pričom spotrebujú okolo tony slnečnicového semena, sa tu vyskytujú i vtáky zo vzdialených krajín. V záhrade nocuje aj dvesto vtákov - sýkoriek, piniek, strnádok, zelienok, čížikov a i. Okrem náučných a obrazových tabúl je i možnosť výkladu autora projektu - majiteľa záhrady.

„Vstupné - Láska k prírode!“

Národný park (NP) Velká Fatra. Velkoplošné chránené územie zriadené v roku 2002 na necelom území jedného z najrozsiahlejších jadrových pohorí Slovenska s málo narušeným prírodným prostredím dosahujúcim vrchom Ostredok 1 596 m n. m. (NP nezaberá severovýchodné, severné ani severozápadné časti pohoria.) Pohorie zo severu rozčlenené dolinou Lubochnianky, najdlhšou na Slovensku (cca 20 km), má spolovice severojužne prebiehajúci ústredný chrbát, ktorý sa od Ploskej delí na dva (pôdorys chrbtov má tvar Y). Tektonický vývoj územia s pestrým geologickým podložím a vonkajšie geomorfologické činitele podmienili rôznorodý charakter reliéfu a jeho veľkú členitosť. Granitové a granodioritové jadro je odkryté a vychádza na povrch len v severnej časti pohoria, a to v páse Smrekovica - Vyšná Lipová (medzi Podsuchou a Kantorskou nad Sklabinským Podzámkom). Zvyšnú časť územia pohoria i NP budujú prevažne mezozoické sedimentárne horniny. Zjavne kontrastujú východné mäkko modelované najvyššie časti hlavného chrbta s hôlnym reliéfom na slienitých vápencoch, slieňovcoch, slienitých či ílovitých bridliciach s jeho západnými rázsochami so skalnatými až bralnými územiami na prevažujúcich vápencoch a dolomitoch s hojnými povrchovými i podzemnými krasovými útvarmi a dolinami Rakšianskou, Gaderskou, Blatnickou, Necpalskou a Belianskou. Spomedzi okolo tristo evidovaných jaskýň v podcelku Bralnej Fatry vynikajú Mažarná (dlhá 134 m) a Horná Túfna (dlhá 85 m). Pohorie je v nižších polohách zalesnené, najcennejšie pralesné porasty sú prísnymi rezerváciami. Osobitý charakter najvyšších polôh ústredného chrbta - hole (horské lúky) - sú zvyškami areálov historicky odlesnených pre účely pastvy. Ich rozsah sa v súčasnosti znižuje vysádzaním pôvodne sa tu vyskytujúcej kosodreviny najmä za účelom zníženia lavínového ohrozenia. Akcentovaný reliéf a pestrý geologický podklad umožnil zachovanie rastlinných spoločenstiev z rôznych období postglaciálneho vývoja. Vzácné sú spoločenstvá zvyškov reliktných borín na vápencových a dolomitových bralách. Na Tlstej má jedinú lokalitu na Slovensku reliktný kvetený pochybok huňatý (*Androsace villosa*). Typickým pre hôľne spoločenstvá hlavného chrbta je masový výskyt veternice narcisokvetej (*Anemone narcissiflora*). Zvláštnosťou je najmasovejší výskyt treťohorného reliktného tisu obyčajného (*Taxus baccata*) v rámci strednej Európy pri južnom okraji NP nad Horným Harmancom, ktorého ochrane slúži od roku 1949 národná prírodná rezervácia Harmanecká tisina. Na území Velkej Fatry prevažujú horské druhy živočíchov, zo šeliem sa vyskytuje medveď, rys aj vlk, hniezdi tu orol skalný, problémovým je introdukovaný alpský poddruh kamzíka vrchovského (poškodzuje vzácnu skalnú vegetáciu). Územie NP sa zhruba kryje s územím európskeho významu Velká Fatra a chráneným vtáčím územím Velká Fatra (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. Náučný chodník Čierny kameň (základné informácie)
2. Flóra vo Velkej Fatre
3. Fauna vo Velkej Fatre
4. Národná prírodná rezervácia Čierny kameň (1 479 m n. m.)
5. Slovenské národné povstanie (vyhlásené 29. augusta 1944)
6. Salašníctvo
7. Človek a krajina
8. Náučný chodník Čierny kameň (základné informácie)

